

Suriye Yüksek Öğretiminde Hadis (Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)

Arş. Gör. Ekrem YÜCEL *

Atıf / ©- Yücel, E. (2011). Suriye Yüksek Öğretiminde Hadis (Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği), *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (2), 277-306.

Özet- Bu makalede Suriye Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi lisans ve lisansüstü programlarında hadis dersleri ile bu alanda yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ele alınmıştır. Yüksek lisans tezlerinde daha çok tahkik ve inceleme türü çalışmalar yapılırken doktora aşamasında konulu çalışmalar öne çıkmaktadır. Ayrıca kavramsal, mukayeseli ve tahlilî çalışmalar da sıkça görülmektedir. Suriye’de akademik hadis çalışmalarının daha yakın dönemde başladığı ve yapılan çalışmaların ülkemize göre daha mütevazı ve sade olduğu görülmektedir.

Anahtar sözcükler- Hadis, Suriye, yüksek öğretim, tez, Şam Üniversitesi

Giriş

Bilim ve sanat dallarındaki gelişmelerin niteliğini ve seyrini belirleyen birtakım unsurlar vardır. Bunlardan birisi de ulusal olduğu kadar uluslararası çalışmaların takip edilerek yeni yöntem ve verilerin ciddi mânâda kullanılmasıdır. Bu bağlamda, dünyadaki hadis alanında yapılan çalışmaların takip edilmesi ve bu çalışmalardan haberdar olunması gerekmektedir. Böyle bir çalışma bir taraftan günceli takip etmeye yardımcı olurken diğer taraftan uluslararası akademik işbirliğinin yapılmasına da katkı sağlayacaktır.

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta: ekrem_yucel@hotmail.com

Bu çalışmada, Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi özelinde Suriye yüksek öğretiminde hadîs tedrisi ve araştırmaları ele alınacaktır. Adı geçen fakülte örneğinden hareketle, akademik hadîsçilik ve bunun bilimsel ürünlerinden olan yüksek lisans ve doktora tezleri araştırmamızın konusunu oluşturacaktır. Bu bağlamda lisans ve lisansüstü programlarında okutulan hadîs dersleri, bu derslerin muhtevaları ve hadîs alanında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin listesi verilecektir.¹ Elbette Suriye'deki hadîs öğretimi mezkûr fakülteyle sınırlı değildir. Yaygın ve örgün eğitim kurumlarında bu faaliyetler devam etmektedir. Okullarda hadîs dersleri yer almakla birlikte özellikle camilerde hadîs halkaları veya hadîs meclisleri diyebileceğimiz öğretim faaliyetleri de canlılığını korumaktadır. Ancak Suriye genelindeki hadîs eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tamamı bu çalışmada araştırma konusu edilmeyecektir.

Bütünlük oluşturması bakımından, öncelikle lisans ve lisansüstü programlarda yer alan hadîs derslerinin isimleri ve muhtevaları verilecektir. Daha sonra ise yüksek lisans ve doktora tezlerinin listesi sunulacaktır. Verilen listeye, henüz savunması yapılmamış tez isimleri de eklenmiştir. Bu durum, tezlerin listelenmesi esnasında belirleyici etken olarak dikkate alınmıştır.

Lisans Programında Okutulan Hadîs Dersleri

Burada Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi lisans programında okutulan hadîs derslerinin isimleri ve haftalık ders saatleri bir tablo halinde sunulacaktır. Bundan sonra ise her ders için fakülte yönetimi tarafından kararlaştırılmış programları verilecektir. Bu ise okutulan derslerin muhtevalarını göstermesi bakımından önemli olacaktır. Ancak mezkûr programda haftalık ders saatleri teorik ve pratik olarak belirtilmiş olmasına rağmen pratikte nelerin yapıldığı çok belirgin değildir.

¹ Bu makalede verilecek olan bilgiler, Şam'da bulunduğumuz esnada, kendisi de bir hadîsçi olan Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm'ın müsaade ve yardımlarıyla alınmıştır. Bu vesile ile kendilerine en kalbî duygularla teşekkür etmeyi bir vefa borcu ad-dederiz.

Tablo 1: Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Dersinin Haftalık Ders Programı

Sınıf	Dersin Adı		Haftalık Ders Saati	
	I. Dönem	II. Dönem	Teorik	Pratik
1	-	Mustalahu'l-Hadîs ve Ulûmuhu	4	1
2	el-Hadîs (Ehâdîsu'l-İbâdât)	-	3	2
3	-	el-Hadîs (Ehâdîsu'l-Muâmelât)	4	-
4	el-Hadîs (el-Üsra ve'l-Müctema')	-	3	2

1. Mustalahu'l-Hadîs ve Ulûmuhu: I. sınıf II. dönemde 4 saat teorik 1 saat pratik olmak üzere haftada 5 saattir. Bu ders için kararlaştırılmış program şöyledir:

1. Mustalahu'l-Hadîs ilminin Konuları

1.1. Hadîs ve hadîs ilimlerine giriş, sünnetin tanımı ve dindeki yeri, hadîslerin korunması, hadîslerin korunmasına gösterilen özen ve hadîslerin yayılmasındaki etkenler üzerinde durulur.

1.2. Hadîs tedvin ve tasnif faaliyetleri hakkında bilgi verilerek, başta *Kütüb-i Sitte* ve musannifleri, Mâlik'in *Muvatta'*, Ahmed b. Hanbel'in *Müsned'i* gibi önemli eserler ve musannifleri tanıtılır.

1.2.1. İlimu'r-Ruvât ve Tarihuhu, İlimu'l-Cerh ve't-Ta'dîl, İlimu Garîbi'l-Hadîs, İlimu İleli'l-Hadîs, İlimu Muhtelifi'l-Hadîs ve Müşkiluhu, İlimu'n-Nâsîh ve'l-Mensûh gibi önemli hadîs ilimleri ile bu ilimlerdeki temel kaynakların tanıtımı yapılır.

1.2.2. Temel Hadîs Türleri:

Sahîh, hasen ve zayıf hadîs çeşitleriyle beraber mevzu haber, mevzu haberin tanınması ve Hz. Peygamberin hadîsleriyle karışmaması için âlimlerin gösterdikleri gayretler üzerinde durulur.

1.2.3. Zayıf Hadîs Türleri

Munkatî', mürsel, mu'dal, muztarib, muallel gibi zayıf hadîs türlerinin öğretimi yapıpılır.

1.2.4. Fer'î Hadîs Türleri

Müsned, Muttasıl ve Merfu gibi Sahîh, Hasen ve Zayıf Hadîs arasındaki ortak istihlalar öğretilir.

2. Genel kültürdeki hadîs metinlerinin öğretimi ile beraber, dersin hocası tarafından temel hadîs kitaplarından seçilen 50 hadîs ezberlenir.

3. Hadîs usûlü ve hadîs ilimlerine dair temel kaynakları daha verimli kullanabilmeleri için öğrenci alıştırmaları yapılır.

Ders Kitapları/Kaynakça

1. Mustalahu'l-Hadîs ve Ulûmuhu adlı derste, hadîs ilimleri ve istihlaları için Dr. Mustafa el-Buğâ 'nın üniversite ders kitabı olarak hazırlanan, ders notları diyebileceğimiz eseri okutulmaktadır.

2. Genel kültürdeki hadîs metinleri için ise *Sahîhu'l-Buhârî*'nin Kitabu'l-İlm bölümünden hadîsler okutulur.

2. el-Hadîs (Ehâdîsü'l-İbâdât): Bu ders II. sınıf I. dönemde 3 saat teorik ve 2 saat pratik olmak üzere haftada toplam 5 saattir.

1. Hadîslerin delaleti, ricâl ilimleri, metin ve senedde tenkitçi muhaddislerin metotları esas alınarak aşağıdaki konularla ilgili temel hadîslerin öğretimi yapılır.

Kitabu't-Tahâre: Konuyla ilgili temel hadîslerle tahâret çeşitleri ve vasıtaları öğretilir. Hastalıklardan korunma ve sıhhi bilinçlendirmede bu hükümlerin etkisine dikkat çekilir.

Kitabu's-Salât: Namaz, namazın sıfatı, şartları, âdâbı, neticeleri, cemaatle kılınan namaz, cuma, bayram, teravîh, istiskâ ve kûsûf namazları ile ilgili hadîsler öğretilir. Ayrıca siyâm, tatavvu' ve i'tikâf gibi konulardaki hadîsler de bu kısımda okutulur.

2.1. Sünnet/hadîsin ana konularından bazıları temel kaynaklardaki hadîsler ile ele alınır.

2.2. Ders hocasının seçtiği 40 hadîs ezberlenir.

Ders Kitapları/Kaynakça

1. el-Hadîs (Ehâdîsü'l-İbâdât) dersinde ibadetlerle ilgili olarak Prof. Dr. Nureddin İtr'ın *Bulûğu'l-Merâm* şerhi olan "*İ'lâmu'l-Enâm Şerhu Bulûği'l-Merâm min Ehâdîsi'l-Ahkâm*" adlı eserinden seçilmiş hadîsler okutulur.

2. Sünnet/hadîsin ana konularına dair ise *Sahîhu Müslim'in* Kitabu'l-İlm bölümü okutulmaktadır.

3. el-Hadîs (Ehâdîsü'l-Muâmelât): III. Sınıf II. Dönemde haftada 4 saat ve teoriktir.

1. Zekât; altınla ilgili hükümler, hac, buyû', musâkât, rehn, tefîs, şuf'a, vakf ve hibe gibi birbiriyle bağlantılı konulardaki temel hadîsler öğretilir. Bu öğretimde, isnadların siyakı (bağlamı) ve muhaddislerin isnadları eserlerine alırken uyguladıkları metotlar açıklanır. Bununla beraber isnadın maksadı, hadîs çeşitleri, hadîsin faydaları, hadîslerden hüküm çıkarma gibi konular da ele alınır. Böylece hadîs; delalet, metin ve sened yönünden incelenir.

2.1. Sünnet/hadîsin ana konularından külli kural niteliğinde olan bazı konular temel hadîs kaynaklarından seçilmiş metinler ile ele alınır.

2.2. Ders hocasının seçtiği 40 hadîs ezberlenir.

Ders Kitapları/Kaynakça

1. el-Hadîs (Ehâdîsü'l-Muâmelât) dersinde yukarıda belirtilen konularla ilgili olarak Prof. Dr. Nureddin İtr'ın *Bulûğu'l-Merâm* şerhi olan "*İ'lâmu'l-Enâm Şerhu Bulûği'l-Merâm min Ehâdîsi'l-Ahkâm*" adlı eserinden seçilmiş hadîsler okutulur.

2. Sünnet/hadîsin ana konularıyla ilgili olarak ise *Sahîhu'l-Buhârî'nin* Kitabü'l-İman bölümü okutulmaktadır.

4. el-Hadîs (el-Üsra ve'l-Müctema'): IV. Sınıf I. dönem 3 saat teorik ve 2 saat pratik olmak üzere haftada 5 saattir.

1. Nikâh, rec'a, cinâyât, hudûd, cihâd, kazâ, el-et'ime ve'z-zebâih gibi konularda temel hadîs metinleri öğretilir. Bu bölümdeki hadîslerin öğretiminde isnad ve metinle ilgili hadîs ilimleri, hadîs ulemâsının eleştirisi metotları, ilelin mânâsı, çeşitleri, tanıma yolları ve ilmi neticelerin açıklanması yapılır.

2.1. Sünnet/hadîsin külli kural niteliğindeki iki konusu, iki farklı temel kaynaktan seçilmiş metinler ile ele alınır.

2.2. Ders hocasının seçtiği 40 hadîs ezberlenir.

Ders Kitapları/Kaynakça

1. el-Hadîs (el-Üsra ve'l-Müctema') adlı derste ilgili konulara dair Prof. Dr. Nureddin İtr'in *Bulûğu'l-Merâm* şerhi olan "*İ'lâmu'l-Enâm Şerhu Bulûği'l-Merâm min Ehâdîsi'l-Ahkâm*" adlı eserinden seçilmiş hadîsler okutulur.

2. Bu derste, Sünnet/hadîsin temel konularıyla alâkalı olarak Tirmizî'nin *Cami* adlı eserinden herhangi bir Kitap (Ana konu) ve Nesaî'nin *Sünen'inden* Kitabü'n-Nikâh bölümleri okutulur.

Görüldüğü gibi, dört yıllık bir fakültenin lisans programının her sınıfında hadîs dersleri yer almaktadır. Sadece bir dönemde haftada dört saat olan hadîs dersi, geri kalan tüm dönemlerde haftada beş saattir. Bu ise ilahiyat alanı içerisinde hadîs ve hadîs ilimlerine verilen ağırlığı göstermesi bakımından câlib-i dikkattir.

Derslerin kararlaştırılmış programlarından anlaşıldığına göre; ilk dönemde hadîs usûlü ve hadîs ilimlerine dair teorik bilgilerle beraber, öğrencilerin kaynakları verimli kullanabilmesi için, öğrencilere pratik de yaptırılmaktadır. Daha sonraki dönemlerde okutulan ve adı el-Hadîs olan derslerde ise üç ana özellik dikkat çekmektedir.

1. Dersin muhtevasına uygun olarak kararlaştırılan konularda Prof. Dr. Nureddin İtr'in "*Bulûğu'l-Merâm*" şerhi olan *İ'lâmu'l-Enâm Şerhu Bulûği'l-Merâm min Ehâdîsi'l-*

Ahkâm'ından seçilmiş hadîslerin okutulması. Bu yönüyle bakıldığında mezkûr kitabın İlahiyat eğitimi süresince temel ders kitabı olarak takip edildiği söylenebilir.

2. Sünnet/hadîsin ana konularına dair temel hadîs kitaplarından seçilen metinlerin okutulduğu da görülmektedir. Bu bağlamda hadîs derslerinde Buhârî ve Müslim'in Kitabü'l-İlm bölümleri ayrıca Buhârî'nin Kitabü'l-İman, Nesaî'nin Kitabü'n-Nikâh ve Tirmizî'den seçilen herhangi bir bölüm okutulmaktadır. Bu uygulama, öğrencinin ana hadîs kaynaklarını tatbikî olarak tanınmasına ve temel hadîs kültürü almasına yardımcı olması bakımından önemlidir.

3. Her dönem ders hocasının seçtiği 40 veya 50 hadîs ezberlenmektedir.

Müfredatta derslerin isimleri Mustalahu'l-Hadîs ve Ulûmuhu ve el-Hadîs şeklinde yer almaktadır. Bununla beraber ülkemiz ilahiyat programlarında yer alan hadîs tarihi, hadîs tenkidi, hadîs ve sünnette çağdaş yorumlar gibi derslerle alanın problematiğine yönelik herhangi bir dersin müfredatta yer almadığı görülmektedir. Bu durum ise, yapılan eğitim programlarında klasik hadîs öğretim metodunun uygulandığını göstermektedir. Ayrıca üniversite programında bir eseri ders kitabı olarak okutma geleneğinin devam ettiği görülmektedir.

Yüksek Lisans ve Doktora Programında Hadîs Dersleri

Suriye Şam Üniversitesinde, lisansüstü araştırma sürecinde yüksek lisans döneminde uygulanan bir yıllık ders döneminin üzerine yüksek lisans ve doktora tezi yapılmaktadır. Bu haliyle bir nevi birleşik doktora programı uygulanmaktadır. Bundan dolayı yüksek lisans ve doktora dersleri ayrı ayrı olmayıp bir bütün halindedir. Bu derslerde her hoca, kendisinin uygun gördüğü kitabı, ders kitabı olarak okutur ve bu kitapları her yıl değiştirmesi de mümkündür.

Yüksek lisans ve doktora programı ders isimleri ve haftalık ders saatleri şöyledir:

Dersin Adı:	Haftalık Ders Saati
1. el-Hadîsü'n-Nebevî (Tahlîf Araştırmalar)	4
2. Ulûmu'l-Hadîs ve Ruvâtuhu	4
3. Menâhîcu'l-Muhaddisîn	2
4. İlelu'l-Hadîs ve el-İtticâhâtü'l-Muasıra	2
5. Beyânu's-Sünne lil Kur'an	3
6. Tarâîku'l-Bahsî'l-İlmî ve Meşru'u'd-Diplom (Dirâsât Hadîsiyye)	2

Yüksek lisans ve doktora döneminde derslerle beraber bilimsel çalışmaya hazırlık mahiyetinde bir çalışmanın olduğu da görülmektedir. Bu uygulama Türkiye’de yapılan seminer çalışmalarına denk olarak düşünülebilir. Bununla beraber programlarda, çağdaş çalışmaların takip edildiğini çağrıştıran İlelu’l-Hadîs ve el-İtticâhâtü’l-Muasıra adında bir ders yer almaktadır. Bunun haricindeki dersler, hadîs usûlü ve hadîs ilimlerinin konularından ibarettir. Yine klasik dönem anlayışına uygun olarak lisansüstü programda da ders kitabı kavramının devam ettiği ve uygulandığı görülmektedir.

Derslerle ilgili verilen bu malumattan sonra Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde yapılan/yapılmakta olan yüksek lisans ve doktora tezlerini savunma tarihleri dikkate alınarak liste halinde sunmak istiyoruz. Burada yüksek lisans tezleri, durumlarına göre tamamlananlar, devam edenler ve iptal edilenler şeklinde üç ayrı tablo halinde verilecektir.

Tablo 2: Tamamlanan Yüksek Lisans Tezleri

S.No	Tez adı	Hazırlayan	Danışman	Yıl
01	<i>Dirâsetu ve Tahkîku Cüz’in min Mahtûtati Tuhfetü’l-Ebrâr min varak 1-65.</i> <i>Tuhfetü’l-Ebrâr’ın (el yazmasından) Tahkîk ve İncelenmesi, (vr. 1 – 65).</i>	Münâ el-Asse	Prof. Dr. Nureddin İtr	2002
02	<i>Dirâsetu ve Tahkîku Cüz’in min Mahtûtati Tuhfetü’l-Ebrâr, min varak 66-133.</i> <i>Tuhfetü’l-Ebrâr’ın (el yazmasından) Tahkîk ve İncelenmesi, (vr. 66 – 133)</i>	Mü’mine el-Bâşâ	Prof. Dr. Nureddin İtr	2002

03	<p><i>Tenvîru'l-Havâlik² alâ Muvattai'l-Mâlik li'l-İmâm es-Suyûti, Dirâse ve Tahkîk min Kitabi'l-Cum'a ila Ahiri Kitabi'l-Cenâiz.</i></p> <p>İmâm Suyûti'nin <i>Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik</i> adlı eserinin Tahkîk ve İnce-lenmesi. (Cuma Bölümünden Cenaze Bölümünün Sonuna kadar)</p>	Mâcid el-Alyevî	Prof. Dr. Nureddin İtr	2005
04	<p><i>Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik li'l-İmâm es-Suyûti, Dirâse ve Tahkîk min Evvelihî Hatta Ahiri'l-Amel fi's-Sehv.</i></p> <p>İmâm Suyûti'nin <i>Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik</i> adlı Eserinin Tahkîk ve İnce-lenmesi. (Başından el-Amel fi's-Sehv Bölümünün Sonuna kadar)</p>	Ziyâd Uzun	Prof. Dr. Nureddin İtr	2005
05	<p><i>İlmu Usûli'l-Hadîs- Neş'etuhû ve Menâhîcu'l-Müte-kaddimîne fihî.</i></p> <p>Hadîs Usûlü İlmî; Doğuşu ve Mute-kaddimûn'un Yöntemi.</p>	Muhammed İsâm İydû	Dr. Abdulazîz Hâcî	2006

² Prof.Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm'dan aldığımız tez listesinde bu eser adı "*Tenvîru'l-Hâlik alâ Muvattai'l-Mâlik lil İmâm es-Suyûti*" şeklinde yazılmıştır. Ancak doğrusu "*Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik lil İmâm es-Suyûti*" olduğu için biz bu şekilde vermeyi uygun gördük.

06	<p><i>İkmâlu'l-Mufhim fi Şerhi Sahîhi Müslim, Kitabu Fezâilî's-Sahabe.</i></p> <p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim'in</i> (Tahkîk ve İncelenmesi), Sahabe'nin Faziletleri Bölümü.</p>	Nevfel el-Mustafa	Dr. Nassâr Nassâr	2006
07	<p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim, Cüz'ün min Kitabi'l-Fiten- Kitabü'z-Zühd- Kitabu't-Tefsir.</i></p> <p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim'in</i> (Tahkîk ve İncelenmesi), Fiten (Fitneler), Zühd ve Tefsir Bölümlerinden Bir Cüz.</p>	Abdulğanî Ada	Dr. Abdulazîz Hâcî	2006
08	<p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim, Kitabu'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Edeb, Kitabu'l-Kader.</i></p> <p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim'in</i> (Tahkîk ve İncelenmesi), Birr ve's-Sıla ve'l-Edeb ile Kader Bölümleri.</p>	Muhyiddîn el-Habbûş	Dr. Abdulazîz Hâcî	2006
09	<p><i>et-Teferrüd ve Menhecü'l-Muhaddisîn fi Kabûlihi ev Reddihî, Dirâse Te'siliyye³ ve Tatbîkîyye.</i></p>	Abdu'l-Cevâd Hamâm	Dr. İmâdeddîn Reşîd	2006

³ Tezlerde sıkça kullanılan kavramlardan biri de "دراسة تأصيلية" "Dirâse Te'siliyyedir." Bu terim Türkçeye kökleştirici, orijinal ve özgün kelimelerinden biriyle tercüme edilebilir. Ancak gerek tezlerin orijini-

	Teferrüd ve Kabûl veya Red-dinde Muhaddislerin Metodu, Tatbîkî ve Kavramsal Çalışma.			
10	<i>es-Sınâatü'l-Hadîsiyye fi Müsnedi'l-Bezzâr.</i> Bezzâr'ın Müsnedi Bağlamında Hadisçiliği.	Abdurrezzâk Derrâş	Dr. İmâdeddîn Reşîd	2006
11	<i>Esbâbu Udûli'l-Hanefiyye ani'l-Hadîsi'l-Makbul ve Davâbituhu, Dirâse Te'siliyye ve Tatbîkiyye.</i> Hanefilerin Makbul Hadisleri Terketme Sebepleri ve Prensipleri, Tatbîkî ve Kavramsal Çalışma.	Kemâl Humeйда	Dr. İmâdeddîn Reşîd	2006
12	<i>İkmâlu'l-Mufhim ve Şerhu Sahîhi Müslim, Kitabu'l-Edebmin Bâbi Nazari'l-Fec'eti ila Bâbi Tahrîmi'l-La'bi bi'n-Nerd.</i> <i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim'in</i> (Tahkik ve İncelenmesi), Kitabu'l-Edeb- Aniden Bakma Bâbından Zarla Oynamanın Haram Oluşu Bâbına Kadar.	Mus'ab Hammûd	Dr. Abdulazîz Hâcî	2007

nal olma gerekliliği gerekse yapılan çalışmaların muhtevaları dikkate alınarak "Kavramsal Çalışma" şeklinde tercüme edilmiştir.

13	<p><i>et-Tıbbu'n-Nebevî ve Menâhıcu'l-Muhaddısın fi Musannefâtihı.</i></p> <p>Tıbb-ı Nebevî ve Muhaddislerin Eserlerindeki Metotları.</p>	Mahmûd Mısırî	Prof. Dr. Nureddin İtr	2007
14	<p><i>et-Telhîsu'l-Habîr li'l-Hâfız İbn Hacer el-Askalânî min Evveli'l-Kitabı İla Bâbi Süneni'l-Vudu'-Dirâse ve Tahkîk ve İstikmâl.</i></p> <p>İbn Hacer el-Askalânî'nin <i>et-Telhîsu'l-Habîr</i> adlı Eseri - Başından Abdestin Sünnetlerine Kadar- Tahkîk, İnceleme, Tamamlama.</p>	Esmâ el-Buğâ	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm	2007
15	<p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim, Kitabu'l-İlm ve Kitabu'z-Zikr ve'd-Dua ve't-Tevbe ve'l-İstiğfâr.</i></p> <p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim</i>'in (Tahkîk ve İncelenmesi), İlm, Zikr, Dua, Tevbe ve İstiğfâr Bölümleri.</p>	Râniye el-Avvâd	Dr. İmâdeddîn Reşîd	2007
16	<p><i>Adâletü's-Sahâbe ve Eseruha fî Rivâyeti'l-Hadîs, Dirâse Nakdiyye Mukârane.</i></p> <p>Sahâbenin Adâleti ve Hadîs Rivâyetindeki Etkisi, Karşılaştırmalı Eleştirel Çalışma.</p>	Necmü'l-Ali	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm	2007

17	<p><i>et-Telhîsü'l-Habîr li'l-Hâfız İbn Hacer el-Askalânî minel İstinca ila Ahiri't-Teyemmüm, Dirâse ve Tahkîk.</i></p> <p>İbn Hacer el-Askalânî'nin <i>et-Telhîsü'l-Habîr</i>'inin Tahkîk ve İncelenmesi. İstinca bölümünden Teyemmüm Bölümünün Sonuna Kadar.</p>	Ahmed Saîd Abdullah Sâbit	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm	2007
18	<p><i>ed-Doktor Nureddin Itr ve Cuhûduhu fi Ulûmi'l-Hadîs.</i></p> <p>Prof. Dr. Nureddin Itr ve Hadîs İlimlerindeki Yeri.</p>	Abulazîz Muhammed el-Halef	Dr. Abdulazîz Hâcî	2007
19	<p><i>el-Muvazene Beyne Menheci'l-Hanefiyye ve Menheci'l-Muhaddisîn fi Kabûli'l-Ehâdîs ve Reddiha.</i></p> <p>Hadîslerin Kabûl ve Reddinde Muhaddisler ile Hanefîlerin Yöntemlerinin Karşılaştırması.</p>	Adnân el-Hıdır	Dr. İmâdeddîn Reşîd	2008
20	<p><i>Takrîbu'l-Esânîd ve Tertîbu'l-Mesânîd li'l-İmâm Abdurrahim el-İrâkî (806), Dirâse ve Tahkîk.</i></p> <p>Abdurrahim el-İrakî'nin <i>Takrîbu'l-Esânîd ve Tertîbu'l-Mesânîd</i>'inin Tahkîk ve İncelenmesi.</p>	Bilâl Ebu Hûye	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm	2008

21	<p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim, min Kitabi Sıfatî'l-Münâfikîn ile'l-bâbî's-Sâbi' Aşer min Kitabi'l-Fiten.</i></p> <p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim</i>'in (Tahkîk ve İncelenmesi), Münâfıkların Sıfatları Bölümünden Fiten (Fitneler) Bölümünün 17. Bâbına Kadar.</p>	Aişe Hattâb	Dr. Hassân el-Kârî	2008
22	<p><i>Kazâu'l-Veter min Nüzheti'n-Nazar fi Tavzîhi Nuhbeti'l-Fiker, Dirâse ve Tahkîk.</i></p> <p><i>Nuhbeti'l-Fiker</i>'i Açıklamada <i>Nüzheti'n-Nazar</i>'ın Amacına Ulaşması, Tahkîk ve İnceleme.</p>	Râviye İtr	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm	2008
23	<p><i>el-Fitnetü fi's-Sünne-Fitnetü'd-Deccâl Numûzecen, Dirâse Mevdûiyye.</i></p> <p>Deccâl Fitnesi Bağlamında Sünnette Fitne Kavramı, Konulu Çalışma.</p>	Abdulkerim Arâbî	Dr. Bekkâr el-Hâc Câsim	2008
24	<p><i>el-Bid'atü ve Eseruha fi Kabûli'l-Hadîs, Dirâse Mukârene.</i></p> <p>Bid'at ve Hadîslerin Kabûlüne Etkisi, Karşılaştırmalı Çalışma.</p>	Muhammed Abs	Dr. Abdulazîz Hâcî	2009
25	<p><i>el-Kâşif an Hakâiki's-Sünen li Şerefiddîn et-Tîbî (743) Dirâse ve Tahkîk li Kitabeyi'l-İman ve'l-İlm.</i></p>	Menâl Züleyha	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm	2009

	Şerefüddîn et-Tîbî'nin <i>el-Kâşif an Hakâiki's-Sünen</i> 'inin Tahkîk ve İncelenmesi, (İman ve İlim Bölümleri).			
26	<i>et-Telhîsü'l-Habîr li'l-Hâfız İbn Hacer el-Askalânî, min Sıfati's-Salâti İla Bâbi Şurûti's-Salât, Dirâse ve Tahkîk.</i> İbn Hacer el-Askalânî'nin <i>et-Telhîsü'l-Habîr</i> 'inin Tahkîk ve İncelenmesi, Namazın Sıfatları Bölümünden Namazın Şartları Bölümüne Kadar.	Hammûd el-Hammûd	Dr. Teysîr el-Umer	2009
27	<i>Sûü'l-Hıfz ve Eseruhu fi Kabûli'l-Hadîs, Dirâse Te'sîliyye Tatbîkiyye.</i> Sûü'l-Hıfz ve Hadîs Kabûlüne Etkisi, Tatbîkî ve Kavramsal Çalışma.	Ahmed et-Tâhir	Dr. Nassâr Nassâr	2009
28	<i>et-Telhîsü'l-Habîr li'l-Hâfız İbn Hacer el-Askalânî, min Şurûti's-Salât İla Ahiri Kitabî's-Salât, Dirâse, Tahkîk ve İstikmâl.</i> İbn Hacer el-Askalânî'nin <i>et-Telhîsü'l-Habîr</i> 'inin Tahkîk, İnceleme ve Tamamlanması. Namazın Şartları Bölümünden Namaz Bölümünün Sonuna Kadar.	Muhammed Ziya Zeytûnî	Dr. Teysîr el-Umer	2009

29	<p><i>Müsnedü'l-İmâmi'l-A'zam Ebî Hanîfe en-Nu'mân Abdullah b. Muhammed el-Hârisî, Dirâse ve Tahkîk min Müsnedi Ziyâd b. İlâka ila Müsnedi Ata b. es-Sâib.</i></p> <p>İmâm-ı A'zam Ebu Hanîfe'nin <i>Müsned</i>'inin Tahkîk ve İncelenmesi. Ziyâd b. İlâka'nın Müsnedinden Ata b. es-Sâib'in Müsnedine Kadar.</p>	Rezzân Arafe	Dr. Bekkâr el-Hâc Câsim	2009
30	<p><i>Şerhu Müşkili'l-Hadîs li'l-İmâm Abdî'l-Celil b. Mûsâ el-Kasrî el-Kurtubî el-Endelüsî, Dirâse ve Tahkîk.</i></p> <p>İmâm Abdu'l-Celil b. Mûsâ el-Kasrî el-Kurtubî el-Endelüsî'nin <i>Şerhu Müşkili'l-Hadîs</i>'inin Tahkîk ve İncelenmesi.</p>	Luhdur Cinân Sâlih	Dr. Ahmed ez-Zebîbî	2010
31	<p><i>İthâfu's-Sâlik bi Ruvâti'l-Muvatta ani'l-İmâm Mâlik li İbni Nâsuriddîn, Dirâse ve Tahkîk.</i></p> <p>İbn Nâsuriddîn'in <i>İthâfu's-Salik bi Ruvâti'l-Muvatta-i ani'l-İmâm Mâlik</i>'inin Tahkîk ve İncelenmesi.</p>	İbrâhîm İbrâhîm	Dr. Abdulazîz Hâcî	2010
32	<p><i>el-Evsâfu'l-Mealle li'l-Hadîs, Dirâse Te'sîliyye Tatbîkiyye.</i></p> <p>Hadîsin İletli Vasıfları, Tatbîkî Kavramsal Çalışma.</p>	Fevvâz Kaddûr	Dr. Nassâr Nassâr	2010

33	<i>el-İnkita' fi's-Sened ve Eseruhu fi Kabûli'l-Hadîs, Dirâse Te'sîliyye Tatbîkiyye.</i> Seneddeki İnkita' ve Hadîs Kabûlündeki Tesiri, Uygulamalı, Kavramsal Çalışma.	Abdübâsit İbrâhîm	Dr. Ammâr el-Harîrî	2010
34	<i>eş-Şeyh Cemâlüddîn el-Kâsimî ve Cuhûduhu'l-Hadîsiyye Dirâse Tahlîliyye.</i> Şeyh Cemâlüddîn el-Kâsimî ve Hadîs İlmindeki Yeri, Tahlîfî Çalışma.	Muhammed Enes Sermînî	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm	2010
35	<i>Şerhu Takrîbi'n-Nevevî li Şemsiddin es-Sehâvî min Evvelî'l-Kitab ila Bidâyeti'n-Nevî's-Sâlis ve'l-İşrîn, Dirâse ve Tahkîk.</i> Şemseddîn es-Sehâvî'nin Şerhu Takrîbi'n-Nevevî'sinin Tahkîk ve İncelenmesi, Kitabın Başından 23. Bölüme Kadar.	Yâsir ed-Dîr Şevî	Dr. Ali Es'ad	2010
36	<i>Müsnedü Hammâd b. Ebî Süleymân min Müsnedi'l-İmâmî'l-A'zam Ebî Hanîfe bi Rivâyeti'l-Hârisî Dirâse ve Tahkîk.</i> İmâm-ı A'zam Ebu Hanîfe'nin Müsned'inde Hammâd b. Ebî Süleymân'ın Müsnedinin Tahkîk ve İncelenmesi. (Hârisî Rivayeti).	Alâaddîn el-Kerez	Dr. Ammâr el-Harîrî	2010

37	<i>et-Tasnifu'l-Hadîsi li Ulemâi Haleb fi'l-Karni't-Tâsi' el- Hicrî, Dirâse İstikrâiyye.</i> Haleb Ulemâsının H. 9. Asır-daki Hadîs Tasnîfi, Tümevarımsal Çalışma.	Ahmed Hamdân	Dr. Bedi' es-Seyyid el-Lahhâm	2010
----	---	--------------	-------------------------------	------

Tablo 3: Devam Eden Yüksek Lisans Tezleri

S.No	Tez adı	Hazırlayan	Danışman
01	<i>Havârimu'd-Dabt ve Eseruha fi Kabûli'r-Rivaye, Dirâse Te'siliyye Tatbîkiyye.</i> Havârimu'd-Dabt (Zabtı Zedeleyen Hususlar) ve Rivâyetlerin Kabûlüne Etkisi, Tatbîkî Kavramsal Çalışma.	Abdullah es-Selâme	Dr. Nassâr Nassâr
02	<i>Zâhiratü'l-Fakr ve İlâcuha fi'l-Hadîsi'n-Nebevî, Dirâse Mevdüiyye.</i> Fakirlik Olgusu ve Nebevî Hadîste Çözümü, Konulu Araştırma.	Ubeyde Abdulkâdir	Dr. Muhammed eş-Şurbecî
03	<i>Müsnedü'l-İmâmi'l-A'zam Ebî Hanîfe en-Nu'mân Abdullah b. Muhammed el-Hârisî, Dirâse ve Tahkîk min Evveli'l-Kitabi İla Müsnedi Simâk b. Harb.</i> İmâm-ı A'zam Ebu Hanîfe'nin Müsned'inin Tahkîk ve İncelenmesi. Kitabın Başından Simâk b. Harb'in Müsnedine Kadar.	Nûr el-Havrânî	Dr. Bekkâr el-Hâc Câsim
04	<i>İlmu Muhtelifi'l-Hadîs maa Dirâseti ve Tahkîki'l-Eczâi's-Selâseti'l-Ûlâ min Kitabi Halli Müteşâbihâti'l-Hadîs li İbn Füreke.</i> Muhtelifü'l-Hadîs İlmi ve İbn Füreke'in Hallu Müteşâbihâti'l-Hadîs Kitabından İlk Üç Cüz'ün Tahkîk ve İncelenmesi.	Zülfi el-Hareş	Dr. Muhammed eş-Şurbecî

05	<i>et-Terbiyyetü'l-Aklyiye fi's-Sünneti'n-Nebevîyye, Dirâse Mevdûiyye.</i> Nebevî Sünnette Aklî Terbiye, Konulu Araştırma.	Hanâde el-Kavvâs	Dr. Ali Es'ad
06	<i>Mukaddimetü'l-Feyzi'l-Cârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî li'ş-Şeyhi'l-Muhaddis İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî, Dirâse ve Tahkîk.</i> İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî'nin <i>Feyzu'l-Cârî bi Şerhi Sahîhil Buhârî</i> isimli eserinin Mukaddimesinin Tahkîk ve İncelenmesi.	Muhammed Saîd el-Mecid	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm
07	<i>Müsnedü'l-İmâmi'l-A'zam Ebî Hanîfe en-Nu'mân Rivâyetü'l-İmâmi'l-Hârisî, Dirâse ve Tahkîk min Müsnedi Alkame b. Mersed ila Müsnedi'l-Hâris b. Abdurrahman.</i> Alkame b. Mersed'in Müsnedinden Hâris b. Abdurrahman'ın Müsnedine Kadar İmâm-ı A'zam Ebu Hanîfe'nin <i>Müsned</i> 'inin Tahkîk ve İncelenmesi. (İmâm el-Hârisî Rivâyeti).	Ammâr Haşşân	Dr. Ammâr el-Harîfî
08	<i>Müsnedü'l-İmâmi'l-A'zam Ebî Hanîfe en-Nu'mân Rivâyetü'l-İmâm el-Hârisî, Dirâse ve Tahkîk min Müsnedi'l-Hâris İbn Abdurrahman Ebî Hind el-Hemedânî ila Müsnedi Yûnus b. Abdullah.</i> Hâris İbn Abdurrahman Ebî Hind el-Hemedânî'nin Müsnedinden Yûnus b. Abdullah'ın Müsnedine Kadar İmâm-ı A'zam Ebu Hanîfe'nin <i>Müsned</i> 'inin Tahkîk ve İncelenmesi. (İmâm el-Hârisî rivayeti).	Hüdâ el-İdlibî	Dr. Mü'mine el-Bâşâ
09	<i>el-Hivâr fi's-Sünneti'n-Nebevîyye, Dirâse Mevdûiyye.</i> Nebevî Sünnette Diyalog, Konulu Araştırma.	Bedru'l-Mevvâs	Dr. Abdulazîz Hâcî
10	<i>Menhecü'l-İmâm İbnu's-Salâh fi Kitabihi Ulûmu'l-Hadîs.</i> İbnu's-Salâh'ın <i>Ulûmu'l-Hadîs</i> 'indeki Metodu.	Muhammed Celâl el-Cebbân	Dr. Nassâr Nassâr
11	<i>Ehlü'l-Beyt fi'l-Hadîsi'n-Nebevî, Dirâse Mevdûiyye.</i> Nebevî Hadîste Ehl-i Beyt, Konulu Çalışma.	Mâlik el-Alû	Dr. Ali Es'ad

12	<p><i>Şerhu's-Şemâli'l-Muhammediyye li İsmâuddîn el-İsferâînî, Dirâse ve Tahkîk mine'l-Bâbi 43 İla Nihâyeti'l-Kitab.</i></p> <p>İsmâuddîn el-İsferâînî'nin <i>Şerhu's-Şemâli'l-Muhammediyye</i>'sinin Tahkîk ve İncelenmesi. 43. Bâbdan Kitabın Sonuna Kadar.</p>	Hâdiye Şemmût	Dr. Münâ el-Asse
13	<p><i>el-Kâşif an Hakâiki's-Sünen li Şerefiddîn et-Tîbî, Dirâse ve Tahkîk min Evveli Kitabî's-Salât İla li Kitabeyi'l-İman ve'l-İlm.</i></p> <p>Şerefüddîn et-Tîbî'nin <i>el-Kâşif an Hakâiki's-Sünen</i>'inin Tahkîk ve İncelenmesi. Namaz bölümünün başından İman ve İlim bölümüne kadar.</p>	Hacı el-İsmâîl	Dr. Abdu'l-İlah el-Hürî
14	<p><i>Şerhu's-Şemâli'l-Muhammediyye li İsmâuddîn el-İsferâînî, Dirâse ve Tahkîk Mine'l-Bâbi'l-Evvel İle'l-Bâbi's-Sâbi'.</i></p> <p>İsmâuddîn el-İsferâînî'nin <i>Şerhu's-Şemâli'l-Muhammediyye</i>'sinin Tahkîk ve İncelenmesi. 1. Bâbdan 7. Bâba Kadar.</p>	Emine el-Abdullah	Dr. Mü'mine el-Bâşâ
15	<p><i>el-Kıyasu't-Terbevî fi'l-Hadîsi'n-Nebevî, Dirâse Mevdûiyye.</i></p> <p>Nebevî Hadîste Pedogojik Kıssalar, Konulu Çalışma.</p>	Suheyb eş-Şihâbî	Dr. Nassâr Nassâr
16	<p><i>el-İfhâmu li-mâ fi'l-Buhârî mine'l-İbhâm li Celâlüddîn el-Bulkînî (824), Dirâse ve Tahkîk min Bidâyeti'l-Mahtut İla Bâbi'l-Ğâdir li'l-Birri ve'l-Fâcir.</i></p> <p>Celâlüddîn el-Bulkînî'nin <i>el-İfhâmu li-mâ fi'l-Buhârî mine'l-İbhâm</i>'ının Tahkîk ve İncelenmesi. Kitabın Başından Ğadiru'l-Birri ve'l-Fâcir Bölümüne Kadar.</p>	Ravda el-Gafir	Dr. Münâ el-Asse

17	<i>el-İfhâmu li-mâ fi'l-Buhârî mine'l-İbhâm li Celâlüddîn el-Bulkînî (864), Dirâse ve Tahkîk min Kitabi Bed'i'l-Halk ila Nihâyeti'l-Mahtut.</i> Celâlüddîn el-Bulkînî'nin <i>el-İfhâmu li-mâ fi'l-Buhârî mine'l-İbhâm</i> 'inin Tahkîk ve İncelenmesi. Bed'i'l-Halk Bölümünden Kitabın Sonuna Kadar.	Rîm Abdurrezzâk	Dr. Münâ el-Asse
18	<i>Temyzü'l-Muhaddisîn li'l-Müteşâbihi min Esmâ'ir-Ruvât, Dirâse Nakdiyye İstikrâiyye.</i> Ravi İsimlerindeki Benzerlikleri Muhaddislerin Ayırtmeleri, Eleştirel ve Tümevarımsal Çalışma.	Mahmûd el-Hacî	Dr. Ammâr el-Harîrî
19	<i>el-Âtife fi'l-Hadîs'i'n-Nebevî ve Ulûmihi, Dirâse Mevdûiyye Mukârane.</i> Nebevî Hadîsde Sevgi, Karşılaştırmalı Konulu Çalışma.	Muhammed en-Na'sân	Dr. Nassâr Nassâr
20	<i>Şerhu's-Şemâilî'l-Muhammediyye li İsâmuddîn el-İsferâinî, Dirâse ve Tahkîk mine'l-Bâbil 8 ile'-Bâbi 28.</i> İsâmuddîn el-İsferâinî'nin <i>Şerhu's-Şemâilî'l-Muhammediyye</i> 'sinin Tahkîk ve İncelenmesi. 8. Bâbdan 28. Bâba Kadar.	Bîrifân Süleymân	Dr. Mü'mine el-Bâşâ
21	<i>Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik lil İmâm es-Suyûtî, Tahkîk ve Dirâse min Kitabi'z-Zekât ila Ahiri Kitabî'l-Hac.</i> İmâm es-Suyûtî'nin <i>Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik</i> 'inin Tahkîk ve İncelenmesi. Zekât Bölümünden Hac Bölümünün Sonuna Kadar.	Muhammed Zâhir ez-Zehrân	Prof. Dr. Nureddin İtr
22	<i>es-Sinaatu'l-Hadîsiyye inde'l-İmâm el-Kemâl İbnü'l-Hümâm fi Kitabihî Fethi'l-Kadîr.</i> <i>Fethü'l-Kadîr</i> Adlı Eserinde İbnü'l-Hümâm'ın Hadîşçiliği.	Hüsameddin Haccû	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm

Tablo 4: İptal Edilen Yüksek Lisans Tezleri

S.No	Tez adı	Hazırlayan	Danışman
01	<p><i>Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik il İmâm es-Suyûtî, Tahkîk ve Dirâse min Kitabi'z-Zekât ila Ahiri Kitabî'l-Hac.</i></p> <p>İmâm Suyûtî'nin <i>Tenvîru'l-Havâlik alâ Muvattai'l-Mâlik</i> Adlı Eserinin Tahkîk ve İncelenmesi. Zekât Bölümünden Hac Bölümünün Sonuna Kadar.</p>	Muhammed Salâhaddîn el-Hatîb	Prof.Dr. Nureddin İtr
02	<p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim, Kitabu'r-Rü'ya ve Kitabu'l-Fezâil.</i></p> <p><i>İkmâlu'l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim</i>'in (Tahkîk ve İncelenmesi), Rü'ya ve Faziletler Bölümü.</p>	Nevvâf Haccû	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm
03	<p><i>Mubtılâtü'l-İman, Dirâse Mevdûiyye fi'l-Hadîsi'n-Nebevî.</i></p> <p>İmanı İbtal eden Hususlar, Hadîste Konulu Çalışma.</p>	Ammâr Tellâvî	Dr. Hassân el-Kârî

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Suriye’de, alanımızla ilgili yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış/hazırlanan altmış iki çalışma vardır. Bu sayıya iptal edilen tezler de dâhildir. İlk yüksek lisans tezi Prof.Dr. Nureddin İtr’in danışmanlığında 2002 yılında tamamlanmıştır. Bu ise Suriye’de akademik anlamdaki ilmî neticelerin oldukça geç dönemde verildiğini göstermektedir. Bundan dolayı yapılan tezlerin sayısı da oldukça sınırlıdır. Tezlerde, isimleriyle beraber çalışmaların niteliğini belirten tahkîk, tahlîl veya mukayese gibi kelimeler de kullanılmıştır. Bu ise çalışmaların mahiyeti hakkında bir fikir verecek niteliktedir.

Tespiti yapılan çalışmaların yirmi yedisi tahkîk ve inceleme, ikisi tahkîk, inceleme ve tamamlama (istikmâl), yedisi konulu çalışma, altısı kavramsal (te’siliyye) ve tadbîkî çalışma, biri mukayeseli çalışma, biri konulu mukayeseli çalışma, biri eleştirel ve mukayeseli çalışma, biri tahlîlî çalışma, biri tümevarımsal (istikrâiyye) çalışma, biri ise eleştirel ve tümevarımsal (istikrâiyye) çalışmadır. On dört çalışma hakkında ise herhangi bir nitelirmede bulunulmamıştır. Ancak isimlerinden hareketle bunlar hakkında bir hüküm verilebilir. Mesela yedi çalışma “İkmâlü’l-Mufhim Şerhu Sahîhi Müslim” adını taşımaktadır. Bunların da tahkîk ve inceleme türü bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Durum böyle olunca altmış iki tezdən otuz dördünün tahkîk ve inceleme türünde yapıldığı görülür. Ayrıca iki çalışma da tahkîk, inceleme ve tamamlama (istikmâl) şeklindedir. Bununla beraber tahkîk çalışmalarının sayısı otuz altı olmaktadır. Bu ise Yüksek lisans tezlerinde daha çok tahkîk çalışmalarının yapıldığını ve ağırlık merkezini tahkîk ve inceleme türününün oluşturduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Yüksek lisans tezleri hakkında bu kısa malumatı verdikten sonra doktora tezlerini de tablolar halinde sunmak istiyoruz. Bu kısımdaki tezler de durumlarına göre tamamlanan doktora tezleri ve devam eden doktora tezleri şeklinde ayrı ayrı verilecektir.

Tablo 5: Tamamlanan Doktora Tezleri

S.No	Tez adı	Hazırlayan	Danışman	Yıl
01	<i>es-Sınaatu'l-Hadîsiyye inde'l-İmâmi'l-Beyhakî fi Kitabihî Şuabu'l-İman.</i> Beyhakî'nin <i>Şuabu'l-İman</i> 'daki Hadîşçiliği.	Münâ el-Asse	Prof. Dr. Nureddin Itr	2006
02	<i>el-İmâmu'l-Münâvî Muhaddisen ve Kitabuhu Feyzu'l-Kadîr.</i> Bir Muhaddis Olarak İmâm el-Münâvî ve <i>Feyzu'l-Kadîr</i> 'i.	Mü'mine el-Bâşâ	Prof. Dr. Nureddin Itr	2006
03	<i>Taaddudu Rivâyâtî'l-Hadîsi'n-Nebevî ve Eseruhu fi İhtilâfî Muhaddisîn fi'l-Hukmi ale'l-Hadîs, Dirâse Te'sîliyye.</i> Hadîs Rivâyetlerinin Çoğalmas ve Muhaddislerin Hadîs Hak-kında Hüküm Vermelerindeki İhtilâflara Etkisi, Kavramsal Çalışma.	Mâcid el-Alyevî	Dr. İmâdeddîn Reşîd	2010
04	<i>Menhecu Kabûli'l-Ahbâr inde'l-Muhaddisîn, Dirâse Te'sîliyye Tatbikîyye.</i> Muhaddislerin Haberleri Kabûl Etmedeki Yöntemi, Uygulamalı ve Kavramsal Çalışma.	Muhammed İsâm İydû	Prof. Dr. Nureddin Itr	2010
05	<i>el-Uhûdu fi's-Sünneti'n-Nebevîyye, Dirâse Mevdûiyye.</i> Nebevî Sünnette Sözleşmeler, Konulu Çalışma.	Re'fet Nassâr	Dr. İmâdeddîn Reşîd	2010

Tablo 6: Devam Eden Doktora Tezleri

S.No	Tez adı	Hazırlayan	Danışman
01	<i>el-Vilayetü's-Siyâsiyyetü'l-Amme, Dirâse Mevdûiyye fil Hadîsi'n-Nebevî.</i> Nebevî Hadîslerde Devlet Kamu Politikası, Konulu Çalışma.	Sâid ed-Demmûr	Dr. Nassâr Nassâr
02	<i>el-Hâfız Abdu'l-Azîm el-Münzirî ve Cuhûduhu fi'l-Hadîsi'n-Nebevîyyi'ş-Şerîf ve Ulûmihi.</i> Abdu'l-Azîm el-Münzirî; Hadîs ve Hadîs İlimlerindeki Yeri.	Ziyad Uzun	Prof. Dr. Nureddin Itr
03	<i>Eseru'l-İhtilâfâtî's-Siyâsiyye ve'l-Akâdiyye fi Ulûmi'l-Hadîs.</i> Siyasî ve Akâdevî İhtilâfların Hadîs İlimlerindeki Etkisi.	Abdurrezzâk Derrâş	Dr. İmâdeddîn Reşîd
04	<i>el-Kinâyetü fi'l-Hadîsi'n-Nebevî ve Eseruha fi'l-İstinbât, Dirâse Te'siliyye Tatbîkiyye.</i> Hadîslerde Kinâye ve Hüküm Çıkarımadaki Tesiri, Uygulamalı Kavramsal Çalışma.	Mus'ab Hammûd	Prof. Dr. Nureddin Itr
05	<i>el-Muvazenetü Beyne'r-Rivâyeti't-Tarihiyye ve'r-Rivâyeti'l-Hadîsiyye, Dirâse Mukârane.</i> Tarihî Rivâyetler ile Hadîs Rivâyetleri Arasında Mukayese, Karşılaştırmalı Çalışma.	Muhyiddîn el-Habbûş	Dr. İmâdeddîn Reşîd

06	<p><i>et-Ta'dil ale'l-İbhâmi inde'l-İmâm eş-Şafî, Dirâse Te'sîliyye Tatbîkiyye fi Kitabi'l-Ümm.</i></p> <p>İmâm eş-Şafî'ye Göre İbhâm"ın Giderilmesi, Kitabu'l-Ümm'de Uygulamalı Kavramsal Çalışma.</p>	Esmâ el-Buğâ	Dr. Bedi' es-Seyyid el-Lahhâm
07	<p><i>el-İmâmetü'l-Kübrâ fi's-Sünneti'n-Nebevîyye eş-Şurûtu ve'l-Vâcibâtu ve'l-Hukûk, Dirâse Mevdûiyye.</i></p> <p>Nebevî Sünnette İmâmet-i Kübrâ (Devlet Başkanlığı) Meselesi; Şartları, Görevleri ve Hakları, Konulu Çalışma.</p>	Kemâl Humeйда	Prof. Dr. Nureddin İtr
08	<p><i>el-Milkiyyetü fi's-Sünneti'n-Nebevîyye, Dirâse Mevdûiyye.</i></p> <p>Nebevî Sünnette Mülkiyet (Hakkı), Konulu Çalışma.</p>	Muhammed Kâmil Karabellî	Dr. Muhammed eş-Şurbecî
09	<p><i>Hukûku't-Tıfl fi's-Sünneti'n-Nebevîyye, Dirâse Mevdûiyye.</i></p> <p>Nebevî Sünnette Çocuk Hakları, Konulu Çalışma.</p>	Muntasar Muhammed Esmer	Dr. Bedi' es-Seyyid el-Lahhâm
10	<p><i>Menâhîcu'l-Bahs an Ahvâli'r-Ruvât inde'l-Muhaddisîn, Dirâse Te'sîliyye Tatbîkiyye.</i></p> <p>Muhaddislere Göre Ravileri Araştırma Yöntemleri, Uygulamalı Kavramsal Çalışma.</p>	Abdulazîz Muhammed el-Halef	Dr. İmâdeddîn Reşîd
11	<p><i>el-Karâinu ve Eseruha fi Ta'lîli'l-Ehâdis, Dirâse Te'sîliyye Tatbîkiyye.</i></p> <p>Karineler ve Hadîslerin Ta'liline Etkisi, Uygulamalı Kavramsal Çalışma.</p>	Abdulğani Ada	Dr. Bedi' es-Seyyid el-Lahhâm

12	<p><i>Eseru'l-Asri'l-Ümevî fi'l-Hadîs, Dirâse Nakdiyye.</i></p> <p>Hadîste Emevi Döneminin Tesiri, Eleştirel Çalışma.</p>	Necmü'l-Ali	Dr. İmâdeddîn Reşîd
13	<p><i>Hıfzu's-Sıhha fi'l-Hadîsi'n-Nebevî, Dirâse Mevdûiyye Mukârane bi't-Tıbbi'l-Vikaî.</i></p> <p>Nebevî Hadîste Hıfzu's-Sıhha (Sağlığın Korunması), Konulu ve Koruyucu Hekimlikle Mukayeseli Çalışma.</p>	Mahmûd Mısrî	Prof. Dr. Nureddin İtr
14	<p><i>et-Teysîr fi's-Sünneti'n-Nebevîyye el-İbâdât Numûzecen, Dirâse Mevdûiyye.</i></p> <p>İbadetler Bağlamında Nebevî Sünnette Kolaylaştırma, Konulu Çalışma.</p>	Sâmîr Nâcîh Semâre	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm
15	<p><i>Terbiyetü'l-Fetât fi's-Sünneti'n-Nebevîyye, Dirâse Mevdûiyye.</i></p> <p>Nebevî Sünnette Genç Kızların Eğitimi, Konulu Çalışma.</p>	Abîr Semâre Ebubekir	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm
16	<p><i>Mekânetü's-Şeyhayn fi's-Sünne.</i></p> <p>Şeyhayn'ın (Buhârî ve Müslim) Sünnetteki Konumu.</p>	Raviye İtr	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm
17	<p><i>Cehâletü'r-Ruvât ve Eseruha fi Kabûli'l-Hadîsi'n-Nebevî, Dirâse Te'sîliyye Tatbîkiyye.</i></p> <p>Ravilerin Bilinmemesi (Cehâletü'r-Ruvât) ve Hadîslerin Kabûlüne Etkisi, Uygulamalı ve Kavramsal Çalışma.</p>	Abdu'l-Cevâd Hamâm	Dr. Nassâr Nassâr

18	<i>İ'lâlu'l-Hadîs ve Eseruhu inde'l-İmâmi'l-Buhârî fi Kitabihi et-Tarihi'l-Kebîr.</i> İ'lâlu'l-Hadîs ve Buhârî'nin et-Tarihu'l-Kebîr Adlı Eserine Etkisi.	Nevfel el-Mustafa	Dr. Nassâr Nassâr
19	<i>Mustalahu'l-Hadîs Kable't-Tasnîf, Dirâse Tahlîliyye Mukârane.</i> Tasnîf Devrinden Önce Mustalahu'l-Hadîs, Karşılaştırmalı ve Tahlîlî Çalışma.	Adnân el-Hıdır	Dr. Bedî' es-Seyyid el-Lahhâm

Verilen tablolardan da anlaşılacağı üzere, Suriye Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde doktora tezlerinin ilki, yüksek lisans tezlerinde de olduğu gibi yine Prof. Dr. Nureddin İtr danışmanlığında 2006 yılında tamamlanmıştır. Bu ise aynı ülkedeki ilk bitirilen yüksek lisans tezinden dört yıl sonraya tekabül etmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda Suriye'de Akademik çalışmaların daha yeni sayılabileceğini ve bu tezlerin de ilk akademik ürünler olarak değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür. Ayrıca burada hem yapılan ilk yüksek lisans tezine hem de ilk doktora tezine danışmanlık yapan Prof. Dr. Nureddin İtr ismi öne çıkmaktadır. Bundan hareketle Suriye'deki akademik hadîsçiliğin başlangıcı ve ülkesindeki klasik dönemle yeni dönem arasındaki köprü olarak Prof. Dr. Nureddin İtr ismi zikredilebilir.

Tespitlerimize göre Suriye'de hadîs ve hadîs ilimleri sahasında toplam yirmi dört çalışma doktora tezi olarak hazırlanmıştır/hazırlanmaktadır. Bunlardan yedisi konulu çalışma, biri mukayeseli konulu çalışma, altısı tatbîkî kavramsal (te'sîliyye) çalışma, biri kavramsal (te'sîliyye) çalışma, biri mukayeseli çalışma, biri mukayeseli tahlîlî çalışma, diğer birisi de eleştirel çalışma olarak belirtilmiştir. Altı tez hakkında ise herhangi bir nitelemede bulunulmamıştır. Hâsılı Doktora tezlerinde daha çok konulu çalışma öne çıkmaktadır. Ayrıca kavramsal, mukayese ve tahlîl kavramları da çalışma isimlerinde sıkça kullanılmaktadır. Sadece bir çalışmanın ise eleştirel olduğu belirtilmiştir.

Sonuç

Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi lisans programında hadis dersleri ağırlıklı olarak yer almaktadır. Ders isimlerine bakılınca henüz hadis tarihi, hadis tenkidi, hadis ve sünnette çağdaş yorumlar gibi derslerle birlikte alanın problematiğine dönük herhangi bir dersin de yer almadığı görülmektedir. Bu ise eğitim programlarının klasik hadis öğretim metodlarına göre hazırlandığını göstermektedir.

Suriye'de akademik hadis çalışmalarının daha yeni olduğu buna bağlı olarak da ürünlerini daha yakın dönemde vermeye başladığı söylenebilir. Bu meyanda Nureddin İtr'in, ülkesindeki hadis çalışmalarında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin ağırlık merkezini tahkik çalışmaları oluşturmaktadır. Şam'da bulunan birçok kütüphanede bilhassa da Mektebetü'l-Esed'de ilk dönem hadis tedvin ve tasnif örnekleri başta olmak üzere, çok sayıda elyazması eser mevcuttur. Sinesinde bu kadar çok elyazması eseri barındıran ve ilk kurulan dâru'l-hadîse mekân olan bu şehirde, hadis alanında tahkik çalışmalarının yapılması, bu mirasın günümüz araştırmacılarına sunulacağı anlamına gelmektedir. Bu ise sünnet ve hadis çalışmaları için büyük bir hizmet olacaktır. Yüksek lisans tezlerinde çalışmaların merkezini oluşturan tahkik ve incelemelere karşın, doktora aşamasında konulu çalışmalar öne çıkmaktadır. Bununla beraber doktora tez isimlerinde mukayese, tahlil ve kavramsal terimleri de sıkça kullanılmaktadır.

Netice itibarıyla, Şam Üniversitesindeki hadis araştırmalarının diğer İslam Ülkeleri ve bilhassa Türkiye'deki hadis araştırmalarına nispetle daha sade ve mütevazı sayılabilecek nitelikte olduğu söylenebilir. Buna mukabil ciddi bir alâkanın olduğu da anlaşılmalıdır. Gelecek yıllarda hem nicelik hem de nitelik olarak ümit verici çalışmaların olacağına dair kanaatimizi paylaşmak isteriz.

Hadith in Syria Higher Education

(Example of the Damascus University Faculty of Divinity)

Citation / ©- Yücel, E. (2011). Hadith in Syria Higher Education (Example of the Damascus University Faculty of Divinity), *Çukurova University Journal of Faculty of Divinity* 11 (1), 277-306.

Abstract- *In this article, hadith lectures in the undergraduate and graduate programmes of Syria Damascus University, the Faculty of Divinity and master and doctoral theses that prepared in this discipline have been discussed. While, mostly studies on investigation and review have been made for master theses, for doctoral stage, objectivity studies have come forward. Besides, conceptual, comparative and analytical studies have also been observed frequently. It has been seen that, academical hadith studies in Syria have begun more recently and the studies in Syria are more modest and simple when compared with the studies in our country.*

Key words- Hadith, Syria, higher education, thesis, Damascus University